

Iraq després de Saddam

L'endemà d'una més que probable guerra a l'Iraq sembla que diferirà bastant de l'anunciada democratització del país. Els Estats Units preveuen una administració militar, cosa que no esperaven els opositors de Saddam a l'exili. També els kurds al nord del país recelen d'un possible acord entre Turquia i els EUA i anuncien que no es quedaran parats si els soldats turcs entren en el seu territori.

L'oposició iraquiana de fora del país s'havia fet moltes il·lusions amb la futura guerra i el previsible "canvi de règim". Sobretot essent conscients que pel poc pes real que tenen (kurds a banda) els fessin tant de cas. Però a mitjan febrer l'enviat de Bush per l'Iraq, Zalamay Khalizad, els deixava clar quina era l'opció de Washington per a l'era post-Saddam: reciclatge mínim de les estructures existents al país i control militar directe dels EUA. És a dir, que de democratització, drets per als kurds i xiïtes i eleccions lliures immediates ja en parlarem més endavant. Així l'estructura del partit Baas quedaria pràcticament intacta i, a més de l'ocupació militar i algunes detencions de col·laboradors de Saddam, a cada ministeri del Govern iraquità s'hi col·locarien tres oficials de l'exèrcit dels EUA. També es nomenarien diversos iraquians, que fossin ben vistos pels països del golf Pèrsic, per a formar un consell assessor del govern militar.

Per damunt de tots hi hauria el general Tommy Franks, cap del comandament central de les forces armades dels EUA, que seria governador militar del país durant un període de fins a dos anys. En bona part seguiria el model imposat al Japó després de 1945 amb el govern militar dirigit pel general MacArthur.

Si al final el pla es confirma significarà el triomf de la proposta que defensen el secretari d'Estat, Colin Powell, i la CIA, i per contra suposarà una derrota del camp dels durs: el Pentagon i el vice-president, Dick Cheney, al capdavant, que són partidaris teòrics d'instaurar-hi una democràcia a l'occidental. En els càlculs de Powell amb la seva fórmula hi ha evitar que la manca

d'un control militar fort provoqui un daltabaix al país i alhora desestabilitzi la regió, per exemple, si es dóna autonomia als kurds i Turquia hi reacciona.

La primera bomba d'aquesta guerra, doncs, ja ha estat llançada, i ha esclatat entre els opositors iraquians a l'exili, que es veien entrant a Bagdad escortats a cor què vols cor què desitges pels *marines*. De fet, en la trobada de diversos grups de l'exili iraquità que es va fer al desembre a Londres estaven convençuts que els EUA havien acceptat col·locar un govern civil iraquità interí, encapçalat per un consell de tres persones representatives dels tres grans grups del país: kurds, sunnites i xiïtes.

Veritable desastre. Una de les veus que més s'ha fet destacar de l'oposició iraquiana a l'exili, el professor Kanan Makija, per cert amb molt bones relacions amb els EUA, va titllar el pla de "veritable desastre" i "d'estúpid", i va assegurar que "suposa un tret a deu anys de suport moral i financer americà a l'oposició iraquiana". Makija, vinculat a l'opositor Consell Nacional Iraquí (CNI) fins i tot insinuà que la mateixa oposició es podria girar en contra dels *marines* quan aquests comencin a patrollar per Bagdad l'endemà de la victòria sobre Saddam.

Per Makija l'objectiu del pla, cuinat pels "aprenents de putxistes de la CIA i els seus aliats al departament d'estat", és "calmar l'ordre àrab existent". I afirmà que els EUA són "a punt de traïr, com han fet molt sovint en el passat, els mateixos valors humans d'autodeterminació i llibertat individual".

També Ahmed Chalabi (vegeu entrevista a la pàgina 24), president del Congrés Nacional Iraquí (CNI) i un dels noms que més han sonat com a

possible substitut americà de Saddam, va assegurar que el pla "no és realista" i que els iraquians opositors s'haurien d'encarregar de governar l'Iraq.

Per contra, altres grups opositors com els kurds o alguns membres de l'Acord Nacional Iraquià (ANI) no han respost amb tanta contundència, i fins i tot han considerat lògic que els EUA tinguin un paper preponderant a l'Iraq post-Saddam. Aquests posicionaments dels uns i dels altres cal llegir-los tenint en compte els seus orígens i les relacions que cada grup opositor a l'exili ha teixit amb l'administració nord-americana.

Per exemple, el CNI es va crear el 1992, amb elements de l'exili xiïtes i kurds, i també alguns sunnites. Molts dels seus components van tenir un pes important en l'Iraq prerepublicà, és a dir, anterior a la caiguda de la monarquia el 1958, i, per tant, sense connexions amb l'elit que actualment governa Bagdad ni massa suport entre els iraquians de l'interior. El seu líder, Ahmed Chalabi, és xiïta, de família de banquers, i una figura discutida, a qui altres exiliats acusen de ser sectari i d'haver malversat en el seu benefici els fons que li havia fet arribar Clinton per enfortir l'oposició a Saddam.

A l'administració americana els principals suports del CNI són el Pentagon i els anomenats "falcons", com el vicepresident, Dick Cheney, que volen promoure un canvi radical de les estructures de poder a Bagdad i provocar un "efecte dòmino" en altres països de la regió. Així, no és estrany que Chalabi rebutgi un govern militar de l'Iraq amb canvis mínims, que els deixaria fora de l'era post-Saddam.

Per contra, en el cas de l'opositor ANI els seus membres han sortit del partit Baas, són generals i alts funcionaris bregats en la manera de governar de Saddam. El seu líder, Ayad Allawi, també és xiïta, va fundar el grup el 1990 i té bones relacions amb la CIA. L'ANI advoca per l'opció de la CIA i del departament d'Estat liderat per Colin Powell: el cop d'estat limitat. Això evitaria destruir encara més les estructures del país; a més, Powell preferiria deure favors a alguns d'aquests militars que no pas als kurds (pels problemes que els posa amb

L'administració dels EUA preveu que el seu exèrcit, capitanejat per Tommy Franks, controli el país durant cert temps després de guanyar la guerra a Saddam.

Turquia) o refiar-se d'una oposició com la del CNI sense capacitat militar ni popularitat a l'interior del país com per provocar un canvi al gust d'EUA.

En el cas dels kurds els seus posicionaments sobre el futur que els EUA preparen a l'Iraq estan condicionats per l'acord final a què s'arribi amb Turquia, cosa que continua sense resoldre's, almenys oficialment. De tota manera l'administració dels EUA es veu forçada a tenir-los en compte, ja que són l'única força de l'oposició amb capacitat militar real dins del país per atacar Saddam.

Altres grups opositors són el Consell Suprem per a la Revolució Islàmica a l'Iraq (CSRII), format bàsicament per xiïtes i amb connexions amb el règim islàmic iranià. Disposen d'una petita guerrilla a l'interior del país, però la direcció és a Teheran, on viu el líder del grup, Muhàmmad Baqir al-Hakim, i que s'ha mostrat contrari a la possibilitat que l'exèrcit dels EUA mani en el seu país després de derrocat Saddam. La seva relació amb l'Iraq ha estat motiu d'alarma, pel que suposaria de reforçament del règim islàmic si els xiïtes tenen un pes important en l'era post-Saddam. De tota manera, com diu l'especialista en la regió Ferran Izquierdo, del Centre d'Es-

tudis Internacionals i Interculturals de la UAB, la influència que l'Iraq hi pugui tenir és relativa i posa com a exemple que la suposada solidaritat a banda i banda de la frontera no va funcionar durant la guerra Iran-Iraq als anys vuitanta. De fet, a l'Iraq, almenys els sectors més conservadors, tampoc no estan convençuts de la seva influència i per això precisament aquests dies fan crides des dels mitjans de comunicació locals en favor de la necessitat d'*iranitzar* els xiïtes del sud de l'Iraq. De tota manera, així com l'Iraq post-Saddam haurà de tenir en compte les reivindicacions nacionals kurdes, també amb els xiïtes haurà de fer alguna cosa, ja que, tot i ser majoritaris, són els més desfavorits econòmicament i esperen que això s'equilibri.

Finalment, altres grups opositors, però amb un suport encara molt menor, són el Moviment Monàrquic Constitucional i el Moviment d'Oficials Lliures. El primer aplega la delmada alta burgesia iraquiana i és liderat per Sharif Ali bin al-Hussein, descendent del rei Faisal i per tant associat per la població a la negra època colonial. El segon grup és format bàsicament per exmilitars exiliats, entre els quals sobresurt el general Nizar al-

Els kurds són l'oposició a Saddam més forta dins el país, però ara el que més els preocupa és la presència de tropes turques en el seu territori un cop comenci la guerra.

Davant les crítiques dels iraquians exiliats, l'enviat de Bush per a l'Iraq ha insistit a dir: "No volem saddamisme sense Saddam"

Khazraji, que va ser cap de l'estat major iraquí entre 1980 i 1991, que va fugir del país després d'enfrontar-se amb un fill de Saduam, Uday. Aquest tenia un cert predicament com a futur home fort del nou règim, però en una aparició a la cadena de televisió Al-Jazira els espectadors van començar a trucar en directe per acusar-lo de crims

contra els propis iraquians, cosa que ell va negar repetidament. Es ben cert que ell encara estava en el càrrec quan hi va haver la terrible repressió contra kurds i xiïtes després de la guerra del golf Pèrsic. Nizar no va poder aplacar aquesta indignació popular i la seva carrera com a futur home fort del país es va anar desintegrant. El cop de grà-

cia el va rebre el dia que li van anunciar que a Dinamarca, on viu exiliat, seria investigat per crims de guerra.

Acord de mínims. Diversos d'aquests grups de l'oposició iraquiana a l'exili tingueren ocasió de compartir el seu enuig en la primera trobada que finalment van poder fer en territori ira-

Un Iraq federal i "no-àrab"

Una de les propostes de futur que més polèmica han generat ha estat la de l'intel·lectual iraquí exiliat Kanan Makija, des de les planes de la revista anglesa *Prospect*. Més enllà dels recels que desperta aquest extremskista, especialment a l'intel·lectual palestí Edward Said, que l'acusa d'haver-se enriquit a l'ombra de Saddam, el fet és que la seva proposta no ha tingut l'acollida que esperava en l'administració dels EUA, sobretot per la sacsejada que suposa per al país.

Els punts bàsics de la proposta són el federalisme, la desmilitarització i la consideració d'estat no-àrab.

Sobre el federalisme Makija considera que tot i la novetat del sistema, a la regió ja és acceptat d'una manera o altra per tots els grups opositors. Als kurds els garanteix mantenir el sistema de govern autònom que han forjat en dotze anys i pels més independentistes els dona una sortida honrosa conscients que les implicacions regionals fan ara com ara inacceptable internacionalment l'escissió. El federalisme de Makija és de base territorial i no ètnic, on "cada regió rep la seva part dels recursos naturals nacionals (inclòs el diner del petroli) segons la seva població". Makija diu que no vol deskurditzar o desarabitzar ningú, sinó donar importància a la ciutadania i respectar les minories, i que de fet a cada regió ja es definarien unes majories ètniques, com el cas kurd.

Aquest federalisme basat en el territori i no en l'ètnia suposa immediatament que l'Iraq deixi de ser considerat com un país àrab, ja que també els altres grups han de ser reconeguts. En aquest punt Makija destaca que l'Iraq no ha de ser com Israel, "un estat definit per la religió o l'ètnia" i on no tots els seus ciutadans tenen els mateixos drets, sinó que "un kurd, un caldeu, un assiri o un turkmà també puguin ser escollits en els càrrecs més importants". Amb tot, però, Makija no defineix exactament les regions del nou Iraq federal.

Sobre la religió reclama una gran consulta nacional per a definir si els afers polítics i religiosos van separats, i recorda que el cristianisme o el judaisme també tenen arrels profundes al país.

I finalment, sobre la reforma de l'exèrcit, Makija proposa una desmilitarització del país que aboleixi el servei militar obligatori, que reorganitzi l'exèrcit i el redueixi, que tingui caràcter "professional, petit i purament defensiu". Fins i tot proposa que no s'hi destini més d'un 2% del PIB i que es renunciï a la força per dirimir les disputes internacionals.

Per impulsar aquestes reformes Makija creu imprescindible que hi hagi un govern de transició designat per opositors exiliats, així com que l'exèrcit nord-americà es quedi al país "durant anys, no mesos", per "preservar la integritat territorial". *O. C.*

quià, el passat 26 de febrer. La cimera, ajornada quatre vegades (vegeu EL TEMPS, núm. 976), es va fer al Kurdistan iraquiana, a Salahudin, i també hi va ser el representant de l'administració Bush, Khalizad, per apagar el foc que ell mateix havia encès quan va explicar la proposta Bush per al futur de l'Iraq.

Khalizad va insistir per activa i per passiva a dir que "els EUA no volen *saddamisme* sense Saddam", i que seran els mateixos iraquians els qui governaran el seu país "tan aviat com sigui possible".

Convençuts o no, els reunits van acabar la reunió acceptant que els EUA imposaran un govern militar a Bagdad, i va quedar pendent de concretar la presència i direcció de tropes turques al nord del país. A la majoria dels opositors no els queda més remei que acceptar l'oferta nord-americana, atesa la poca força que tenen per a negociar, a excepció dels kurds. Com diu Izquierdo, "l'oposició no té força per a governar per ella sola, estan molt dividits".

Per evitar aquesta sensació d'imptència van sortir públicament satisfets de la reunió lloant que l'acord amb els EUA estableix la creació d'un consell de sis persones, del qual dependrien catorze comitès i que podria fer part del futur govern iraquiana de transició. Aquest consell, però, no tindrà poder executiu, i de moment només farà d'assessor del general Tommy Franks. De fet, ha nascut coix, ja que un dels sis escollits és Adnan Pachachi, ex-ministre d'Afers Estrangers amb Saddam fins el 1975, que des del seu exili a Abu Dabi la setmana passada va rebutjar la plaça, dient que ni s'havia presentat ni creia en la capacitat del nou consell. Pachachi, de 80 anys, també va aprofitar per anunciar que a finals de mes reunirà a Londres "una conferència més àmplia d'opositors amb tarannà liberal i democràtic". Surti el que surti de la nova reunió opositora, el fet és que Pachachi es va perfilant com un personatge a tenir en compte en el nou Iraq dissenyat pels EUA, o almenys això denota la seva atapeïda agenda de trobades diplomàtiques, inclosa la cita amb l'enviat de Bush per a l'Iraq, que l'anà a veure a Abu Dabi (Emirats Àrabs Units) el mes passat. Per l'historiador

El secretari d'Estat dels EUA, Colin Powell, és de moment el gran triomfador del Govern Bush, ja que ha imposat les seves idees de fer els mínims canvis possibles en l'Iraq post-Saddam.

palestí Salah Jamal, especialista en els conflictes de la regió i professor a la Universitat de Vic, "Pachachi podria ser l'home ideal dels EUA a l'Iraq, ja que és molt gran i no té aspiracions de governar, a més és sunnita i manté bones relacions amb els xiïtes... podria ser una mena de Tarradellas".

Dels altres opositors militars Jamal considera que "tots els qui tenen el vist-i-plau dels EUA i Gran Bretanya són una colla d'exgenerals assassins que no tenen cap crèdit a l'interior del país". I sobre Makija Jamal apunta que "els ha anat bé perquè, a diferència dels militars, és un intel·lectual".

Sigui amb qui sigui, el cas és que els EUA controlaran el país militarment. Cosa que, segons Izquierdo, és l'únic que poden fer d'acord amb els seus interessos, ja que "si es fessin unes eleccions immediates qualsevol partit posaria com a primer punt del programa electoral la qüestió palestina, i en segon lloc la retirada de les forces dels EUA i la renegociació dels acords del petroli, dues coses que l'administració Bush no acceptarà". En aquest sentit Izquierdo preveu que els nord-americans, més que refiar-se dels opositors a l'exili, miraran

de trobar militars i caps tribals de l'Iraq que controlin sectors importants de població, i que per competència amb els clans i grups de donen suport a Saddam vulguin desafiar-lo. Jamal, però, creu que trobar militars iraquians a l'interior del país que s'oposin a Saddam és difícil, ja que la majoria dels qui li són fidels "no ho són tant per Saddam com per la por que tenen a les represàlies de kurds i xiïtes".

Pel que fa als mesos immediats a la fi de la guerra, Izquierdo preveu que el control militar dels EUA serà llarg, ja que "anant ràpid a Palestina no es pot imposar una solució fins d'aquí tres o quatre anys". I en aquest temps Izquierdo, i la majoria d'analistes de la política al Pròxim Orient, preveuen una època d'inestabilitat i d'augment del terrorisme. Fet i fet, és prou segur que un Iraq governat per militars nord-americans durant molt temps és el brou de cultiu ideal per a engruixir les files d'Ossama bin Laden. Per no parlar del Kurdistan iraquiana, on la presència de tropes turques pot encendre una nova guerra quan tot just s'hagi acabat la primera.